

รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

ACADEMIC LEADERSHIP MODEL ACCORDING TO SAPPURISADHAMMA
PRINCIPLES FOR ADMINISTRATORS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER
THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹ชนากร ศาสตร์สกุล Chanakorn Satsagul ²บุญเชิด ชำนิศาสตร์ Booncherd Chumnisart

³พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: beebbeen02@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนจำนวน 289 คน มีเครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน และการจัดการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน มีเครื่องมือในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์และแนวคำถามการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบประเมินกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 73 คน มีเครื่องมือการวิจัยคือแบบประเมินรูปแบบ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพโดยนำหลักภาวะผู้นำทางวิชาการบูรณาการกับหลักสัปปริสธรรม 7 องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีหลักภาวะผู้นำภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 ด้วยวิธีการบริหารแบบพุทธบูรณาการ องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ (การบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้) ตามหลักสัปปริสธรรม 7 องค์ประกอบที่ 4 การประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป และองค์ประกอบที่ 5 การประเมิน และมีผลการประเมินรูปแบบฯ ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ สรุปลงความรู้อการวิจัย

คือ CASAA ประกอบด้วย C (Curriculum and Learning Management) A (Academic Leadership) S (Sappurisdhamma) A (Administrator) A (Apply)

คำสำคัญ: รูปแบบ, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, หลักสัปปุริสธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research article aimed to propose an academic leadership model based on the 7 Sappurisdhamma principles for school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area. This was a mixed-method research with 3 research steps: Step 1: Studying the needs of academic leadership of school administrators; this was a quantitative research using a questionnaire with a sample of 289 teachers. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using basic statistics: frequency, percentage, mean, standard deviation, and needs. Step 2: Developing a model; this was a qualitative research by interviewing 10 key informants and organizing a focus group discussion with 9 experts. The research instruments were an interview form and a focus group discussion guide. Data were analyzed using content analysis. Step 3: Evaluating the model; this was a quantitative research using an evaluation form with a sample of 73 school administrators. The research instrument was a model evaluation form. Data were analyzed using basic statistics: percentage, mean, and standard deviation. The results of the research found that the academic leadership model based on the 7 Sappurisdhamma principles for school administrators under the Office of the Primary Education Area, it consisted of 5 components: Component 1: Principles; educational institutions developed the quality of educational administration effectively by integrating academic leadership principles with the 7 principles of Sappurisdhamma, Component 2: Objectives; to enable educational institution administrators to have academic leadership principles according to the 7 principles of Sappurisdhamma with the integrated Buddhist administration method, Component 3: Integration of academic leadership (curriculum management and learning management) according to the 7 principles of Sappurisdhamma, Component 4: Application in the administration of educational institutions in 4 areas; Academic Administration, Personnel Administration, Budget Management, General Administration, and Component 5: Evaluation. The overall evaluation results of the format were at the highest level. When considering each aspect, the evaluation results were at the highest level in all 4 aspects: Appropriateness, Correctness, Usefulness, Feasibility. The summary of research knowledge was CASAA, consisting of C (Curriculum and Learning Management), A (Academic Leadership), S (Sappurisdhamma), A (Administrator), and A (Apply).

Keywords: Model, Academic Leadership, Sappurisdhamma Principles, Administrators, Primary School

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นปัจจัยในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด คุณธรรม จริยธรรมของบุคคลในสังคมหากดำเนินการจัดการศึกษาที่ดีให้แก่เยาวชนได้ครบถ้วนอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม สนองความต้องการของเยาวชนทุกๆ ด้านสังคมของประเทศนั้นๆ ก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถรักษาความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศไว้ได้และพัฒนาให้ก้าวหน้าได้ตลอดไปการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญ ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพซึ่งคนดีมีคุณภาพก็ย่อมจะส่งผลให้สังคมและประเทศชาติ มีความเจริญก้าวหน้าและหน่วยงานที่รับผิดชอบและมีบทบาทที่สำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพของคนก็คือสถานศึกษาโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดภารกิจของสถานศึกษาให้จัดการศึกษาได้หลากหลายรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในมาตรา 15 และ มาตรา 24 - 30 ว่าด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรา 39-40 ให้กระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหาร บุคคล และการบริหารทั่วไป สถานศึกษาหรือโรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานหรือองค์กรที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการ และจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ เป็นคนดีเป็นคนเก่งและมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับหลักการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 4 ประการคือหลักการยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ และหลักความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2550) ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารวิชาการเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาโดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นสิ่งชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ ถ้ามองในด้านกระบวนการดำเนินงานเป็นการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนการประเมินผลการสอนเพื่อให้เป็นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน (นาวา สุขธมย์, 2550)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา ต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรมและเป็นที่ยอมรับทั้งมีความฉลาดทางสติปัญญา ทางอารมณ์ รวมทั้งปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพโดยเฉพาะการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนจึงจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับจรัสอติวิทย์วรรณ (2554) ที่กล่าวว่าผู้บริหารยุคใหม่ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการบริหารสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่ต้องจัดการศึกษา หากจะพัฒนาคุณภาพเยาวชนให้บรรลุผลเป้าหมายจะต้องพัฒนาการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารงานวิชาการ เพราะงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักของโรงเรียนและเป็นงานที่เกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการศึกษา การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจึงเป็นการบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา

ผู้บริหารหรือผู้นำ หรือผู้จัดการองค์การหรือหัวหน้างาน ไม่ว่าหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานเอกชนก็ตามย่อมต้องเผชิญกับบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดี แต่ถ้าคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้บริหารไม่ดี แม้องค์การจะถูกต้องและดีเพียงใดก็ตามผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้นๆ ย่อมจะสมบูรณ์ได้ยาก ดังนั้นจึงถือว่าผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้องและเหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์การขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บริหารซึ่งจะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) ซึ่งถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีการนำภาวะผู้นำทางวิชาการมาใช้ก็จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อีกประการหนึ่ง การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ หลักการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างมีแผนและจัดทำเป็นแผนงานไว้อย่างชัดเจน ทั้งเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องและต้องมุ่งตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาจุดมุ่งหมายการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการได้แก่ ด้านความรู้เป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านภาระหน้าที่เป็นภาระหน้าที่และเทคนิควิธีการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านทักษะเป็นทักษะความเป็นผู้นำและทักษะด้านเทคนิค ขั้นตอนการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ การฝึกปฏิบัติ การประเมินผลการดำเนินการ และการวิเคราะห์ผลการดำเนินการพัฒนา (ปราณี แสนทวีสุข, 2547)

สถานศึกษาที่จะประสบความสำเร็จมักจะมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการนำบทบาท ของผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้อำนวยความสะดวก (Fascinator) เป็นผู้นำ (Leader) เป็นผู้สนับสนุน (Supporter) และเป็นผู้นำนวัตกรรม (Innovation) เข้ามาสู่สถานศึกษาและเป็นผู้ผลักดันการปฏิรูป การศึกษาให้ก้าวหน้า โดยเฉพาะในส่วนการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มี ความรอบรู้ทางด้านวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการย่อมสามารถบริหารปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมวิชาการให้ ได้ผลดียิ่งขึ้นจะก่อให้เกิดสภาพที่เอื้อต่อการทำงานของครู ช่วยทำให้คุณภาพการสอนของครูดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด (วิริยฤทธิ์ ชาติตะกานจน์, 2551)

จากผลการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ 2564 ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า การประเมินที่ต้องปรับปรุง คือ มาตรฐานที่ 3 ตัวบ่งชี้ที่ 5 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พนักงานราชการ ลูกจ้างในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา และสถานศึกษา มีผลงานเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ อยู่ในระดับคุณภาพ “ปรับปรุง” โดยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องเร่งกำหนดกลยุทธ์ มาตรการ แนวทางพัฒนา เร่งส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเสนอผลงานเข้ารับการ ประเมินที่ชัดเจน ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย มีแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการเสนอผลงานเข้ารับการ ประเมินในระดับต่างๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรด้วยวิธีที่หลากหลายต่อไป นอกจากนี้ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 พบว่า คุณภาพ ผู้เรียนด้านความสามารถด้านคณิตศาสตร์และด้านความสามารถด้านภาษาไทยมีผลการประเมินรวมทั้ง ๒ ด้าน ลดลง ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาในการทดสอบระหว่างปีการศึกษา 2563-2564 พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยลดลง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี, 2564) ปัญหาดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกที่มีความสำคัญในการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนคุณภาพพัฒนาสถานศึกษา สามารถนำผลที่ศึกษาไปเป็นส่วนหนึ่งของการมีภาวะผู้นำทางวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพเร่งยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับนโยบายที่เกี่ยวข้องทุกระดับและตอบสนองสภาพปัญหาความต้องการสภาพบริบทของหน่วยงาน มุ่งเน้นให้องค์กรสู่ความเป็นเลิศ ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี มีรูปแบบการบริหารราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 37 กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการจัดการศึกษา ในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ทั้งหมด 89 โรงเรียน แบ่งออกเป็น 6 อำเภอ คือ 1) อำเภอเมืองสิงห์บุรี มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 13 โรงเรียน 2) อำเภอบางระจัน มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 16 โรงเรียน 3) อำเภอบางระจัน มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 15 โรงเรียน 4) อำเภอพรหมบุรี มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 12 โรงเรียน 5) อำเภอท่าช้าง มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 7 โรงเรียน 6) อำเภออินทร์บุรี มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 26 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี., 2565) ในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ได้ระบุดูจุดแข็งและโอกาสของโรงเรียนในสังกัดคือ มีสถานศึกษาในสังกัดครอบคลุมพื้นที่บริการและการคมนาคมสะดวก ส่งผลต่อการให้บริการทางการศึกษากับประชากรวัยเรียนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียมครอบคลุมทุกพื้นที่ มีนวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วน ส่งผลให้มีการใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิตด้วยรูปแบบที่หลากหลาย รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น และจากผลการประเมินของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ได้รายงานผลการจัดการศึกษาโรงเรียนสังกัด จำนวน 89 โรงเรียน โดยมีผลการประเมินตามสภาพจริงด้านการจัดการศึกษาซึ่งมีปัญหาด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนี้ ด้านผู้เรียน พบว่า ปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ด้านครู มีครูผู้สอนบางส่วน ไม่ปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอนให้สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครูและบุคลากรบางส่วนขาดทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนปัจจุบันที่ต้องใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ด้านการติดตามประเมินผลบุคลากรภายหลังจากการพัฒนาพบว่า คุณภาพการศึกษายังไม่เป็นระบบและไม่สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจัง และไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการนำผลการประเมินการพัฒนาไปใช้เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และด้านผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นด้านที่สำคัญที่สุด พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนหนึ่ง ส่วนใหญ่ยังขาดภาวะผู้นำทางด้านวิชาการในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ไม่ได้พัฒนาตนเองให้ปฏิบัติงาน ทั้งด้านการบริหารงานและการบริหารวิชาการ ทำให้ไม่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในภาวะเสี่ยง รวมถึงความตระหนักในการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานขาดการวางแผนอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน ทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาเกิดความขัดแย้ง การทำงานมีอุปสรรค การแก้ไขปัญหายุ่งยากซับซ้อน ลำช้า บุคลากรขาดขวัญกำลังใจ และกลัวไม่กล้าเปลี่ยนแปลง ไม่ยอมรับสิ่งใหม่ๆ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยภาพรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอันสืบเนื่องมาจากการขาดภาวะผู้นำทางวิชาการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี, 2565)

นอกจากนี้ หากผู้บริหารสถานศึกษาได้นำมาบูรณาการใช้ในการบริหารตน การบริหารคน การบริหารงานก็จะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีหลักการบริหารสถานศึกษาที่นำทั้งศาสตร์สมัยใหม่ คือ หลักสมรรถนะและพุทธศาสตร์ คือ หลักพุทธธรรม นำมาบูรณาการใช้ในการบริหารสถานศึกษาที่ตนเองได้ทำหน้าที่อยู่แล้วจะทำให้การบริหารสถานศึกษานั้นได้ประสบกับความสำเร็จทุกด้านอย่างแน่นอน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้หลักสมรรถนะและหลักพุทธธรรมเพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษาทั้งการบริหารบุคลากร การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป อันจะส่งผลให้การบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน และศุภญาณ ตรีคำไทย, 2565) โดยการนำเอาหลักสัปปริยธรรม 7 ในพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังมีปรากฏในธัมมัญญสูตร (ดูรายละเอียดใน อ.สศตก.(ไทย) 23/68/143-146) มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2551)

การนำหลักสัปปริยธรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยแก้ไขปัญหาคือ หลักธรรมที่ผู้บริหารควรเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมในทุกเรื่อง ไม่ว่าในเรื่องใดก็ตาม ซึ่งหลักธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรประยุกต์ใช้เป็นรากฐานในการบริหารสถานศึกษาก็คือ สัปปริยธรรม 7 เป็นธรรมของสัตบุรุษ เป็นหลักสำหรับคุณสมบัติของคนดีหรือคุณธรรมของผู้ดีที่ประกอบด้วยธัมมัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักธรรม รู้หลักหรือรู้จักเหตุ อุตถัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักอรรถ รู้ความมุ่งหมายหรือรู้จักผล อุตตัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักตน มัตตัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ กาลัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักกาลคือรู้กาลเวลาอันเหมาะสม ปริสสัยญาตา ความเป็นผู้รู้จักชุมชนและรู้จักที่ประชุม รู้กิริยาที่จะประพฤติดต่อชุมชนนั้นๆ และบุคคลปโรปริยัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดหลักธรรมสัปปริยธรรม 7 เพื่อการครองตนประยุกต์ใช้ในการบริหารงานและตัดสินใจ (ฐนิตนันท ทวีกระแสร, 2557) และหลักสัปปริยธรรม 7 นี้เป็นคุณสมบัติที่ตัวผู้นำควรมี ดังนั้น หากนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์การก็จะหมายถึง สิ่งที่ผู้บริหารองค์การควรรู้และตระหนักถึง เพื่อให้การบริหารองค์การเป็นไปด้วยความราบรื่น มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), (2551)

จากความสำคัญของการศึกษาต่อการพัฒนาประเทศซึ่งต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษา ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริยธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ศึกษาได้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาบูรณาการกับหลักสัปปริยธรรม 7 ให้เป็นผู้บริหารที่ดีมีคุณภาพเพื่อความสำเร็จในงานบริหารวิชาการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริยธรรม ๗ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. ประเด็นที่ศึกษา	1.1 ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. วิธีการศึกษา	2.1 เอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ
2.2 แจกแบบสอบถาม
3. แหล่งข้อมูล	3.1 หนังสือ เอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์
3.2 เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามในพื้นที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
4. เครื่องมือที่ใช้	4.1 แบบบันทึกข้อมูล สรุปผลจากการค้นคว้าเอกสาร
4.2 แบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง
5.2 ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 961คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278คน โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970)
6. วิธีเก็บข้อมูล	6.1 ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
7. วิเคราะห์ข้อมูล	7.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น

PNI_{Modified}

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. ประเด็นที่ศึกษา	1.1 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนารูปแบบ
1.2 การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
1.3 หลักสัปปุริสธรรม 7 ที่สนับสนุนภาวะผู้นำทางวิชาการ
1.4 บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา |
|--------------------|---|

2. วิธีการศึกษา
 - 2.1 เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 - 2.2 สัมภาษณ์แนวทางการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม ๗
 - 2.3 การสนทนากลุ่ม
3. แหล่งข้อมูล
 - 3.1 เอกสาร ตำรา การพัฒนารูปแบบ งานวิจัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์
 - 3.2 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 - 3.3 การจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ
4. เครื่องมือที่ใช้
 - 4.1 แบบบันทึกข้อมูล สรุปผลจากการค้นคว้าเอกสาร
 - 4.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง
 - 4.3 แนวคำถามการสนทนากลุ่ม
5. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 - 5.1 ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐ ท่าน
 - 5.2 การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ๙ คน
6. วิธีเก็บข้อมูล
 - 6.1 การวิเคราะห์เอกสาร
 - 6.2 การสัมภาษณ์ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์
 - 6.3 การสนทนากลุ่ม สรุปข้อมูลการสนทนากลุ่ม
7. วิเคราะห์ข้อมูล
 - 7.1 การวิเคราะห์เนื้อหาหาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์
 - 7.2 การวิเคราะห์เนื้อหาผลการสัมภาษณ์
 - 7.3 การวิเคราะห์เนื้อหาผลการสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1. ประเด็นที่ศึกษา
 - 1.1 ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. วิธีการศึกษา
 - 2.1 สร้างแบบสอบถามประเมินรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
3. แหล่งข้อมูล
 - 3.1 เอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์
 - 3.2 เก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินในพื้นที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
4. เครื่องมือที่ใช้
 - 4.1 แบบประเมินรูปแบบ

5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	5.1 ประชากรที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 89 คน และมีกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 73 คน
6. วิธีเก็บข้อมูล	6.1 ใช้แบบประเมินรูปแบบ
7. วิเคราะห์ข้อมูล	7.1 วิเคราะห์ ข้อมูลจากแบบประเมินด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามหลักหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ (การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้) ตามหลักสัปปริสธรรม 7 4) การประยุกต์ใช้ 5) การประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 ใช้เป็นแนวทางในพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษา เพื่อที่จะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำหลักภาวะผู้นำทางวิชาการบูรณาการกับหลักสัปปริสธรรม 7 ด้วยวิธีการแบบพุทธบริหาร

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีหลักภาวะผู้นำภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 ด้วยวิธีการบริหารแบบพุทธบูรณาการ อันจะเกิดเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วยการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป

องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 1) ทฤษฎีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) หลักสัปปริสธรรม 7 2) การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 หลักภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นพฤติกรรมหรือบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะทางวิชาการการเปลี่ยนแปลงพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพต่อการจัดการศึกษา มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ การให้ความสำคัญสูงสุดต่องานวิชาการและอนาคต 2) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การบริหารจัดการหลักสูตร การบริหารการจัดการเรียนรู้ และการวัดผล และประเมินผลการเรียนรู้ 3) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การนิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการสร้างบรรยากาศ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมบรรยากาศ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ การเสริมสร้าง และรักษาสัมพันธภาพที่ดี การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 5) ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะครู การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การสร้างแรงจูงใจ

3.2 หลักสัปปริสธรรม 7 ที่ส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา จะส่งผลต่อการบริหารการศึกษา และการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน มีความสำคัญต่อการพัฒนา

ความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ธัมมัญญา (รู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล) 2) อุตถัญญา (รู้จักผลที่เกิดขึ้น) 3) อัตถัญญา (รู้จักตนเอง) 4) มัตถัญญา (รู้จักพอประมาณ) 5) กาลัญญา (รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม) 6) ปริสสัญญา (รู้จักวิเคราะห์ชุมชน) 7) ปุคคัลัญญา (รู้จักวิเคราะห์บุคคล)

3.3 การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับ 1 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มาพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม 7 2) การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักสัปปริสธรรม 7 และ 3) การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรตามหลักสัปปริสธรรม 7

องค์ประกอบที่ 4 การประยุกต์ใช้ คือการนำรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 ประการ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา แก่เด็ก และเยาวชน เพื่อความเจริญงอกงามของการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม ผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจสำคัญ ประกอบด้วย การประยุกต์ใช้ในการบริหารวิชาการ การประยุกต์ใช้ในการบริหารงบประมาณ การประยุกต์ใช้ในการบริหารบุคคล และการประยุกต์ใช้ในการบริหารทั่วไป

องค์ประกอบที่ 5 การประเมิน เป็นขั้นตอนการประเมินผลภาพรวมสรุปเพื่อตรวจสอบและประเมินผลสัมฤทธิ์ของรูปแบบ ด้วยเทคนิควิธี CIPP Model ได้แก่ 1) การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ความเป็นไปได้ของรูปแบบ เป็นการตรวจสอบว่ารูปแบบที่จะทำสนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของรูปแบบชัดเจนเหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายหน่วยเหนือหรือไม่ 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของรูปแบบ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินรูปแบบ 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินระหว่างการทำดำเนินการรูปแบบ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการรูปแบบที่จะใช้เป็นข้อมูลในรูปแบบ แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการรูปแบบช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในรูปแบบ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะๆ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินการของรูปแบบโดยทั่วไป 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ รวมทั้งการพิจารณาในการปรับเปลี่ยนรูปแบบและการประเมินผลรูปแบบ เรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของรูปแบบ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินสภาวะแวดล้อมปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย

ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4 ด้าน คือ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้อง มีผลการวิจัยดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ ๑ หลักการ	4.96	0.19	มากที่สุด	4.89	0.31	มากที่สุด	4.96	0.21	มากที่สุด	4.89	0.32	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ ๒ วัตถุประสงค์	4.89	0.30	มากที่สุด	4.88	0.31	มากที่สุด	4.93	0.26	มากที่สุด	4.91	0.28	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ ๓ การบูรณาการ	4.81	0.35	มากที่สุด	4.75	0.44	มากที่สุด	4.80	0.37	มากที่สุด	4.79	0.38	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ ๔ การประยุกต์ใช้	4.85	0.35	มากที่สุด	4.78	0.41	มากที่สุด	4.78	0.41	มากที่สุด	4.86	0.35	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 5 การประเมิน	4.87	0.33	มากที่สุด	4.88	0.33	มากที่สุด	4.87	0.33	มากที่สุด	4.88	0.32	มากที่สุด
รวม	4.88	0.30	มากที่สุด	4.84	0.36	มากที่สุด	4.87	0.32	มากที่สุด	4.87	0.33	มากที่สุด
ภาพรวม	$\bar{X} = 4.86, S.D. = 0.33$ แปลผล มากที่สุด											

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่าทั้ง 4 ด้านมีผลการประเมินในระดับมากที่สุด โดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้ ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา” ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

การพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพโดยนำหลักภาวะผู้นำทางวิชาการบูรณาการกับหลักสัปปุริสธรรม 7 องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีหลักภาวะผู้นำภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ด้วยวิธีการบริหารแบบพุทธบูรณาการ องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ (การบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้) ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 องค์ประกอบที่ 4 การประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป และองค์ประกอบที่ 5 การประเมิน และมีผลการประเมินรูปแบบฯ ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ สรุปองค์ความรู้การวิจัย คือ CASAA ซึ่งการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับที่ไชยา ภาวะบุตร (2555) ได้

กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางวิชาการจึงต้องใส่ใจกับหลักสูตร และการสอนมากขึ้น บทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้บริหาร คือเป็นผู้นำทางวิชาการ หรือมีภาวะผู้นำทางวิชาการ แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับผิดชอบงานวิชาการคนเดียว ภาวะผู้นำทางวิชาการ ควรเกิดขึ้นทั้งในตัวผู้บริหาร และครูผู้สอน นั่นคือครูต้องมีภาวะผู้นำครูทางวิชาการต้องมีความรู้ดีเกี่ยวกับหลักสูตร และการสอน โดยการนำหลักหลักสูตร 7 ที่ส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเพราะหลักสูตร 7 เป็นหลักธรรมะของคนดี เหมาะสมที่จะนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้รู้หลักการกฎเกณฑ์ ความจริง รู้หลักการ ระเบียบกฎหมาย รู้กฎแห่งกรรม รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผลของสิ่งที่ทำ มีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของวรภาส ประสมสุข (2549) ที่ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมที่มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารการศึกษาด้านการครองตน การครองคน และการครองงาน ได้แก่ หลักสูตร 7 ในพระพุทธศาสนาจะต้องยึดหลักธรรมเป็นคุณธรรมสำคัญสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูโสภาสนนทกิตติ (ศักดิ์ โอภาโส) (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับภาวะผู้นำด้านการครองตน ครองคน และครองงาน โดยภาพรวม พบว่า หลักการครองตน สอดคล้องกับหลักสูตร 7 หลักการครองคนสอดคล้องกับหลักสูตร 7

ผลการวิจัยประเมินรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสูตร 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง พบว่า โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการวิจัยครบสมบูรณ์ตามรูปแบบวิธีวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการจัดการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบ โดยการใช้แบบประเมิน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้การวิจัยครั้งนี้มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับการวิจัยของพระปลัดณรงค์ธรรม กตธมโม (หงษ์สิบสอง) (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง ทั้ง 4 ด้าน มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และความเป็นประโยชน์ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปเป็นรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารโรงเรียนได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสูตร 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการภาวะผู้นำทางวิชาการ (การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้) ตามหลักสูตร 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา 4) การประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาที่สำคัญ 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป 5) การประเมินผล โดยสรุปองค์ความรู้การวิจัยเป็น CASAA ประกอบด้วย C (Curriculum and

Learning Management) A (Academic Leadership) S (Sappurisdhamma) 7) A (Administrator) A (Apply) ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ CASAA

อธิบายภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ CASAA ดังนี้

C = Curriculum and Learning Management การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คือ ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อันดับที่ ๑ จากผลการวิจัย คือ การบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มาทำการพัฒนาต่อในการวิจัยในครั้งนี้

โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์ทางวิชาการ และศิลป์ในการบริหารสถานศึกษาพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของการพัฒนาหลักสูตร วิเคราะห์ตัวชี้วัดต้องรู้ ควรรู้ ช่วยทำให้เห็นองค์ประกอบย่อยของหลักสูตร ได้ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่อันจะเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมและสื่อต่างๆ วิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียน การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ต้องมีการตรวจสอบก่อนนำไปใช้ ต้องพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอนกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ เป็นประโยชน์ต่อครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา เช่น สามารถประยุกต์ใช้หลักการและทฤษฎีเหล่านั้นมาใช้ในการวางแผน ดำเนินการ และประเมินผลการจัดการเรียนการ

สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถติดตามและประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม เป็นต้น 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรอบรู้เกี่ยวกับ รูปแบบการสอนอย่างหลากหลาย ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเป็นผู้กระทำด้วยตนเอง การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นต้น 3) ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพในสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ในการพัฒนาหลักสูตร เช่น สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายในการพัฒนาหลักสูตรได้ โดยวิสัยทัศน์ควรเป็นภาพอนาคตที่สถานศึกษาต้องการบรรลุ ภารกิจควรเป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ และเป้าหมายควรเป็นสิ่งที่บ่งชี้ความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

A = Academic Leadership ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ พฤติกรรมและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้กลยุทธ์ทางการเป็นผู้นำและการบริหาร ที่สามารถนำบุคลากรให้กระทำการกิจกรรมด้านวิชาการให้บรรลุเป้าหมายและสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรอันจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษา คือ 1) การบริหารจัดการหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ เช่น การบริหารจัดการหลักสูตร การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 2) การมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น การร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจการเรียนรู้ ให้ชัดเจน การให้ความสำคัญสูงสุดต่องานวิชาการ โดยคำนึงถึงบริบทและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรนิเทศการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูพัฒนาทักษะการสอนและยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

S = Sappurisdhamma หมายถึง หลักสัปปุริสธรรม 7 ที่ส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษา จะส่งผลต่อการบริหารการศึกษาและการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน มีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ธัมมัญญตา (รู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล) 2) อุตถัญญตา (รู้จักผลที่เกิดขึ้น) 3) อัตตัญญตา (รู้จักตนเอง) 4) มัตถัญญตา (รู้จักพอประมาณ) 5) กาลัญญตา (รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม) 6) ปริสสัญญตา (รู้จักวิเคราะห์ชุมชน) 7) ปุคคัลญญตา (รู้จักวิเคราะห์บุคคล)

A = Administrator ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีควรมีสมรรถนะและทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นในการเป็นผู้นำที่ดี เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดำเนินการวางแผนการ วินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีคุณภาพความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา ด้วยการบริหาร 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณ การบริหารทั่วไป โดยสนับสนุนการนำรูปแบบภาวะ

ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มาปรับใช้ในการการบริหารงานเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

A = Apply การประยุกต์ใช้ คือ การประยุกต์ใช้รูปแบบในการบริหารสถานศึกษาที่สำคัญ 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้รูปแบบในการบริหารวิชาการ การนำรูปแบบการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารวิชาการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยการคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพปัจจุบันของสถานศึกษา วิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา สภาพผู้เรียน ศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา เป็นต้น

2. การประยุกต์ใช้รูปแบบในการบริหารบุคคล การนำรูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์มาใช้ในสถานศึกษา โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ลักษณะของสถานศึกษา ประเภทและขนาดของสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์กร ความต้องการของบุคลากร เป็นต้น

3. การประยุกต์ใช้รูปแบบในการบริหารงบประมาณ ช่วยให้สถานศึกษาสามารถบริหารงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เช่น ความโปร่งใส ข้อมูลและกระบวนการบริหารงบประมาณควรมีความโปร่งใส เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถตรวจสอบได้ การใช้ยงบประมาณควรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ งบประมาณควรนำไปใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นต้น

4. การประยุกต์ใช้รูปแบบในการบริหารทั่วไป ช่วยให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาบริบทของสถานศึกษาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในการประยุกต์ใช้รูปแบบในการบริหารทั่วไปให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรนำรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาภาวะภาวะผู้นำทางวิชาการ

1.2 กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ในด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษาหรือการเรียนรู้ ข้อที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษามีความรอบรู้เกี่ยวกับ รูปแบบการสอนอย่างหลากหลายที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ข้อที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษานำผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไปดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์ ต่อเนื่อง 4 ปี และนำหลักสูตรมากำหนดนโยบาย ทิศทางการดำเนินงานด้านวิชาการและบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

1.4 จากการศึกษาเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ทำให้ได้รูปแบบที่มีความถูกต้อง ความ

เหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นควรนำรูปแบบที่ได้จากผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และนำไปใช้เป็นฐานในการพัฒนาต่อยอดเพื่อจัดเป็นโครงการหรือกิจกรรมของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพในบริบทและสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อจะได้ทราบสภาพการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและทิศทางของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 ในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปเชิงพื้นที่ จึงควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการนำรูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักสัปปริสธรรม 7 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.3 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นอันดับ 1 ดังนั้น ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ควรพัฒนาในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงระดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้

เอกสารอ้างอิง

- จรัส อติวิทยากรณ์. (2554). **หลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2555). **ภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา**. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฐนิตนันท์ ทวีกระแสนร์. (2557). **การใช้หลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาสทวิทยาเขตเวียงเหนือ**
คำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธานินท์ ศิลป์จารุ. (2551). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 9.** กรุงเทพมหานคร: บิซซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นาวา สุขรมย์. (2550). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: แอล.ที.เพรส.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5.** กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- ปราณี แสนทวีสุข. (2547). **การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหาร**
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลาง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต.
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พระครูโสภาสนนทกิตต์ (ศักดิ์ โอภาโส). (2557). **การวิเคราะห์ทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธ**
ธรรมโรงเรียนวิสุทธิพุทธระดับประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี. คุษนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระปลัดณรงค์ธรรม กตธมโม (หงษ์สิบสอง). (2561). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์.
- พระมหาญาณวฑฺฒน์ จิตวฑฺฒโน และศุภกัญญา ศรีคำไทย. (2565). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา. **วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์**. 3(1). 70-78.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรภาส ประสมสุข. (2549). **หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม**. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วีรยุทธ์ ชาดะกาญจน์. (2551). **เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: วีพรีน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง. (2564). **รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี 2564**. แหล่งที่มา https://policy.singprimary.go.th/report_budget/peport65 สืบค้นเมื่อ 1 ก.พ. 2566.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง. (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. แหล่งที่มา <https://policy.singprimary.go.th/plan/plan65> สืบค้นเมื่อ 6 ก.พ. 2566.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง. (2565). **สารสนเทศทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565**. แหล่งที่มา https://policy.singprimary.go.th/inform_m/EI65 สืบค้นเมื่อ 6 ก.พ. 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2550). **สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.